

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ
УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**Навчально-науковий інститут права та
кібербезпеки
Кафедра державно-правових дисциплін
Кафедра міжнародного та конституційного
права
Кафедра трудового, земельного та
господарського права**

**ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВА
КОНФЕРЕНЦІЯ «ДЕРЖАВНО-
ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ
БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА В
УКРАЇНІ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ»**

12 грудня 2022 року

Одеса 2022

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Навчально-науковий інститут права та кібербезпеки

Кафедра державно-правових дисциплін

Кафедра міжнародного та конституційного права

Кафедра трудового, земельного та господарського права

**ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ
«ДЕРЖАВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ
БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ»**

12 грудня 2022 року

**Одеса
ОДУВС
2022**

*Рекомендовано до друку кафедрою державно-правових дисциплін
навчально-наукового інституту права та кібербезпеки
Одеського державного університету внутрішніх справ
(протокол № 7 від 12 грудня 2022 року)*

*Відповідальний за випуск Скриль С.А., в.о. завідувача кафедри
державно-правових дисциплін, кандидат юридичних наук, доцент*

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ :

Швець Д.В., ректор ОДУВС, д.ю.н., доцент, полковник поліції;

Корнієнко М.В., проректор ОДУВС, д.ю.н., професор, полковник поліції;

Бабенко А.М., директор навчально-наукового інституту права та кібербезпеки
ОДУВС, д.ю.н., професор;

Дришлюк В.І., завідувач кафедри трудового, земельного та господарського права
ОДУВС, к.ю.н., доцент;

Скриль С.А., в.о. завідувача кафедри державно-правових дисциплін ОДУВС, к.ю.н.,
доцент;

Юрченко М.М., завідувач кафедри конституційного та міжнародного права ОДУВС,
к.політ.н., доцент;

Домброван Н.В., начальник відділу організації наукової роботи ОДУВС, к.ю.н.;

Балтаджи П.М., професор кафедри державно-правових дисциплін ОДУВС, к.ю.н., доцент;

Суханова Д.С., доцент кафедри державно-правових дисциплін ОДУВС, к.ю.н., доцент;

Шаповалова І.О., доцент кафедри державно-правових дисциплін ОДУВС,

к.ю.н., с.н.с.;

Борисова О.О., доцент кафедри державно-правових дисциплін ОДУВС, к.ю.н.

Всеукраїнська наукова конференція «Державно-правові засади формування безпе-
кового середовища в Україні: сучасні виклики» м. Одеса, 12 грудня 2022 р. / Редкол.

Швець Д.В., ректор ОДУВС, д.ю.н., доцент; **Корнієнко М.В.**, проректор ОДУВС,
д.ю.н., професор; **Бабенко А.М.**, директор навчально-наукового інституту права та
кібербезпеки ОДУВС, д.ю.н., професор; **Дришлюк В.І.**, завідувач кафедри трудового,
земельного та господарського права ОДУВС, к.ю.н., доцент; **Скриль С.А.**, в.о. завіду-
вача кафедри державно-правових дисциплін, к.ю.н., доцент; **Юрченко М.М.**, завіду-
вач кафедри конституційного та міжнародного права ОДУВС, к.політ.н., доцент; **Дом-
брован Н.В.**, начальник відділу організації наукової роботи ОДУВС, к.ю.н.; **Балта-
джи П.М.**, професор кафедри державно-правових дисциплін ОДУВС, к.ю.н., доцент;
Суханова Д.С., доцент кафедри державно-правових дисциплін ОДУВС, к.ю.н., до-
цент; **Шаповалова І.О.**, доцент кафедри державно-правових дисциплін ОДУВС,
к.ю.н., с.н.с.; **Борисова О.О.**, доцент кафедри державно-правових дисциплін ОДУВС,
к.ю.н. – Одеса, ОДУВС, 2022. – 144 с.

Збірник містить матеріали доповідей, Всеукраїнської наукової конференції «Дер-
жавно-правові засади формування безпекового середовища в Україні: сучасні викли-
ки» м. Одеса, 12 грудня 2022 р.

Збірник може бути використаний перемінним складом юридичних закладів освіти,
науковцями, практичними працівниками. Матеріали подано в авторській редакції.
Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність
наведених фактів, цитат, галузевої термінології, інших відомостей.

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВА НА ЖИТТЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

*Лиса Анаріна, студентка 1 курсу
другого (магістерського) рівня вищої освіти
факультету № 2 ННІПК Одеського
державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: **Скриль С.А.**, к.ю.н., доцент,
в.о. завідувача кафедри державно-правових дисциплін Одеського
державного університету внутрішніх справ, м. Одеса*

Актуальність права на життя людини, його реалізація і захист є очевидними та безперечними, адже без такого фундаментального права всі інші права перестають мати будь-яке значення. Життя це – передумова реалізації всіх прав і свобод людини. Дане право знаходить своє закріплення в усіх правових системах та є невід’ємною частиною загального міжнародного права. Незважаючи на це, право на життя за певних юридичних і фактичних умов, може бути обмеженим. На практиці, головною перешкодою для реалізації цього права стають збройні конфлікти та насильство всередині держави. Так 24 лютого 2022 р. після початку повномасштабного нападу російської федерації на нашу державу, серед масових порушень прав людини, найнезахищенишим виявилось саме право на життя.

В міжнародному законодавстві право на життя закріплене статтею 3 Загальної декларації прав людини: «Кожна людина має право на життя, на свободу і на особисту недоторканність». [1] Також більш ширше поняття права на життя визначене у Міжнародному пакті про громадянські та політичні права 1966 р. А саме у статті 6 вказано, що право на життя є невід’ємним правом кожної людини. Це право охороняється законом. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. [2] В Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод визначено, що право кожного на життя охороняється законом, нікого

не може бути умисно позбавлено життя інакше ніж на виконання смертного вироку суду, винесеного після визнання його винним у вчиненні злочину, за який закон передбачає таке покарання. [3] В Україні право на життя закріплене статтею 27 Конституції України: «Кожна людина має невід'ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави – захищати життя людини. Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань». [4] Право на життя знаходить своє визначення майже в усіх нормативно-правових актах, адже як вже зазначалось раніше, воно є фундаментальним.

Говорячи про міжнародні нормативні акти, які захищають право людини на життя, варто зазначити, що міжнародне право не містить обов'язкової норми щодо паралельного застосування під час збройних конфліктів норм міжнародного гуманітарного права та міжнародного права. Однак, як було вже неодноразово вказано в рішеннях Міжнародного Суду ООН, Генеральної Асамблеї, Комісії з прав людини ООН, міжнародна практика все ж визнає обов'язковість їх одночасного застосування. Саме тому відносини щодо захисту права на життя, які виникають під час збройних конфліктів в зоні ведення бойових дій, регулюються в першу чергу нормами міжнародного гуманітарного права, поширюючи його охорону тільки на підзахисних осіб: поранених, хворих, військовополонених, цивільне населення та осіб, які не беруть або припинили брати безпосередню участь у бойових діях. Зокрема, найбільш важливими нормативними актами цієї галузі є: Женевські конвенції 1949 р. та два Додаткових протоколи до них, Гаазькі конвенції 1907 р., звичаєві норми та ін. [5]

Але слід зазначити, що право на життя в умовах війни майже беззахисне. Рішення міжнародних і національних судів щодо дотримання права на життя під час збройних конфліктів не завжди мають сенс та взагалі ефективність. Саме тому механізми захисту права на життя потребують удосконалення. 30 жовтня 2018 р. Комітет з прав людини ООН ухвалив Загальний коментар № 36 до ст. 6 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, де намагався розв'язати головні проблеми, пов'язані із захистом права людини на життя. [2] Але, незважаючи на прийняття такого важливого акта, багато питань все одно залишаються відкритими. У статті 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод зазначено, що право кожного на життя охороняється законом. Нікого не може бути умисно позбавлено життя інакше ніж на виконання смертного вироку суду, винесеного після

визнання його винним у вчиненні злочину, за який закон передбачає таке покарання.

Позбавлення життя не розглядається як таке, що вчинене на порушення цієї статті, якщо воно є наслідком виключно необхідного застосування сили:

- а) для захисту будь-якої особи від незаконного насильства;
- б) для здійснення законного арешту або для запобігання втечі особи, яку законно тримають під вартою;
- с) при вчиненні правомірних дій для придушення заворушення або повстання.

Стаття 2 містить два матеріальні зобов'язання: загальне зобов'язання захистити право на життя за допомогою закону і заборону умисного заподіяння смерті, обмежене вичерпним переліком винятків. З огляду на основоположний характер, ця стаття містить також процесуальне зобов'язання здійснити ефективне розслідування заяв про порушення її матеріального аспекту. [3] Умови відступу від зобов'язань за цією Конвенцією під час війни або іншої суспільної небезпеки, яка загрожує життю нації, закріплено статтею 15 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, що передбачає можливість будь-якої Високої Договірної Сторони вживати заходів, що відступають від її зобов'язань за цією Конвенцією, виключно в тих межах, яких вимагає гострота становища, і за умови, що такі заходи не суперечать іншим її зобов'язанням згідно з міжнародним правом. Проте, це положення не може бути підставою для відступу від статті 2.

Тож основні проблеми стосовно захисту права на життя в умовах воєнного конфлікту:

- питання юрисдикції в умовах окупації території;
- перелік зобов'язань держави під час збройного конфлікту;
- межі необхідності застосування сили при правомірних воєнних діях, в умовах необхідності протидії терористичним актам, здійсненні спеціальних операцій;
- особливості розслідування фактів позбавлення життя;
- велика кількість випадків, що пов'язані з порушенням права людини на життя різного масштабу.

Для того, щоб визначити, чи було порушене право на життя у випадку виключно необхідного застосування сили, потрібно взяти до уваги такі елементи: пропорційність застосування сили у конкретній ситуації та мети, якої прагнула досягти держава, чи можливо було застосувати безпечніші способи для досягнення цієї мети та чи вико-

ристалася держава всі засоби для того, щоб мінімізувати ризики під час використання сили. Зобов'язання держави щодо захисту права на життя повинні дотримуватись і під час збройних конфліктів, і незважаючи на те, що міжнародні договори дозволяють державам робити відступ від дотримання окремих норм під час надзвичайних ситуацій, відступати від права на життя не мають допускатись.

Беззаперечно права людини і Європейська конвенція з прав людини продовжують діяти під час війни, тому права людини зберігають своє значення. Держави зобов'язані не порушувати права людини під час війни. Кожна людина може наполягати на тому, щоб її права дотримувалися і має можливість звертатися до Європейського суду з прав людини із заявою про можливе порушення державою її зобов'язань у контексті війни.

Європейський суд з прав людини відкритий для людей, які постраждали під час збройного конфлікту і права яких неможливо відновити, або їм здається, що вони не можуть їх відновити за допомогою національних засобів правового захисту. Однак зрозуміло, що суд, який розглядає за своєю природою індивідуальні випадки та індивідуальні справи, має певні обмеження, а саме неспроможність розглянути дуже велику кількість справ. А в умовах повномасштабної війни, мова йдеться про тисячі найрізноманітніших випадків порушення права людини на життя.

Доцільним буде створення механізмів правового захисту на рівні держави, які будуть враховувати вищезазначені проблеми захисту права на життя та контролюватися Європейським судом з прав людини для того, щоб унеможливити відхилення держави від забезпечення фундаментального права на життя.

Список використаних джерел:

1. *Загальна декларація прав людини прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року.* https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
2. *Міжнародний пакт про громадянські і політичні права.* https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text
3. *Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини).* https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
4. *Конституція України.* <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>

5. Женевські конвенції 1949 р. Додаткові протоколи до них, Гаазькі конвенції 1907 р., <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/114%D0%B0-03#Text>

ЗМІСТ

<i>Швець Д.В.</i> ПЕРЕДМОВА	3
--------------------------------------	---

СЕКЦІЯ 1.

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

<i>Батиргарєєва В. С.</i> BLACKOUT ЯК ІНСТРУМЕНТ ГЕНОЦИДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ: ДО КРИМІНОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ	4
<i>Бабенко А. М.</i> ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ЗАГОСТРЕННЯ КРИМІНОГЕННОЇ ОБСТАНОВКИ.....	8
<i>Стратонов В. М.</i> ПРОФЕСІЙНА ДЕФОРМАЦІЯ: РЕАЛІЇ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ ...	10
<i>Євтєєва Д. П., Лапкін А. В.</i> ЩОДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ МОМЕНТУ НАБУТТЯ ТОВАРОМ СТАТУСУ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ ПРИ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗА ст. 201 ² КК УКРАЇНИ.....	15
<i>Кострицький І. Л.</i> СПЕЦІАЛЬНИЙ РЕЖИМ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	18
<i>Риженко І. М.</i> АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ ВІЙНИ	21
<i>Проданець Н. М.</i> ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	25
<i>Лиса А., Скриль С.А.</i> ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВА НА ЖИТТЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	29
<i>Хабєєв В. М., Антоненко О. А.</i> ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	33
<i>Толмачевська Є. С., Скриль С. А.</i> ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....	35